

Földrajz vizsga
a
8. évfolyam számára

Dunakeszi, 2014. január 5.

Készítette: Kapornai Lilla
szaktanár

FOGALOMTÁR

Tengerszoros: keskeny vízi összeköttetés két szomszédos tenger, vagy óceán között. Pl. Gibraltári-sz.

Tagolt tengerpart: olyan tengerpart, ahol sok az öböl, a félsziget és a partközeli sziget. Pl. Ázsia.

Ősföld: a Föld kérgének legrégebben megszilárdult darabjai. Kőzete a gránit. Pl. Kanadai-ősföld

Táblás-vidék: A vízszintesen egymásra rakódott rétegekből álló terület. Az ősföldre üledékes kőzet-rétegek /pl. mészkő, homokkő, agyag/ rakódott le. Pl. Afrika

Passzátszél: a trópusi éghajlati övezet uralkodó szele. Állandó szél. Az északi félgömbön ÉK felől, a déli félgömbön DK felől fúj az Egyenlítő felé.

Lefolyástalan terület: az a táj, ahonnan a folyók nem jutnak el a tengerbe vagy az óceánba.

A sivatagokban és félsivatagokban gyakoriak a lefolyástalan területek. Pl. Szahara

Tengeráramlás: néhány száz méter mély, széles „folyam” a tengerben, amelyet az állandóan egy-irányban fújó szelek tartanak mozgásban. /pl. passzát/. Hatása lehet hűtő pl. a Labrador-áramlás és fűtő pl. Észak-atlanti - /Golf/ áramlás.

Fekete bőrűek: Afrika őslakói. Jellemzőik: bőrük színe fekete, hajuk fekete színű, gyapjas, ajkuk duzzadt. A Szaharától délre eső területeken élnek.

Mongolid népcsoport: bőrük sárga színű, hajuk fekete, egyenes szálú, szemük mandulavágású. Ide tartoznak a mongolok, kínaiak, japánok, koreaiak, vietnamiak.

Monzunszél: évszakonként váltakozó irányú szél. Kialakulásának oka a szárazföld és a tenger eltérő felmelegedése. Nyáron a tenger, télen pedig a szárazföld felől fúj. A nyári monszon sok csapadékot szállít a szárazföldre. Ázsia K-i és DK-i részének uralkodó szele.

Turzás: az épülő tengerpartok előtt a hullámverés hatására kialakuló hosszú, keskeny homokgát.

Lagúna: a tengerek homokgáttakkal, turzásokkal elzárt öble. Pl. Balti-tenger partján.

Dűne: a környezetből kiemelkedő, szél által felhalmozott futóhomok halom. Pl. Germán-alföldön

Fjord: a szárazföldbe mélyen benyúló, keskeny, meredek falú, mély tengeröböl, amelyet a jégkorszak tengerbe tartó gleccserei véstek ki. Pl. Norvégia nyugati partjainál

Moréna: a gleccser által szállított és lerakott pusztító hordalék. Pl. Lengyel-alföldön.

Hóhatár: az a magasság, amely felett nyáron sem olvad el a hó. Pl. Alpok

Főnszél: meleg bukószél, amely száraz, meleg levegőt szállít az Alpok északi oldalán fekvő völgyekbe.

Lavina: a hegyek oldaláról, azok meredek lejtőin gyorsan lezúduló, pusztító hatalmas hótömeg.

Gleccser: lassan mozgó jégfolyó, amely U alakú völgyet alakít ki a magashegységekben. Pl. Alpok

Talajerózió: a termőtalaj lepusztulása a víz vagy a szél hatására.

A KONTINENSEK FELSZÍNE A KIALAKULÁS SORRENDJÉBEN

IDŐ	IDŐSZAK	ESEMÉNY	ELŐFORDULÁSA
ŐSIDŐ		Ősföldek kialakulása. Leggyakoribb kőzete a gránit.	Kanadai-ősföld, Brazil-felföld, Arab-tábla, Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Közép-szibériai-fennsík, Balti-pajzs /Finn-ősföld/, Nyugat-ausztrál-tábla
ÓIDŐ		Röghegységek, lépcsős felszín kialakulása.	Kelet-afrikai-magasföld, Dél-afrikai- magasföld, Appalache-hegység, Nagy-Vízválasztó-hegység, Urál-hegység, Tien-san, Skandináv-hegység, Francia-középhegység
KÖZÉPIDŐ		A tenger térhódítása. Kőzetek: mészkő, homokkő	
ÚJIDŐ	Harmad- időszak	Fiatal, gyűrt lánchegységek kialakulása.	Pacifikus-hegységrendszer: Andok, Sziklás-hegység, Eurázsiai-hegységrendszer: Atlasz hegység, Pireneusok, Kárpátok, Kaukázus, Pamír, Alpok /Mont Blanc – 4807 méter/ Himalája /Csomolungma 8850 méter/,
ÚJIDŐ	Negyed- időszak	Feltöltött alföldek, fennsíkok kialakulása.	Mississippi-alföld, Amazonas-medence, Kongó-medence, Kínai-alföld, Hinduszáni-alföld, Nyugat-szibériai-alföld, Kelet-európai-síkság, Párizsi-medence

TOPOGRÁFIA ÖSSZESÍTÉS 7. évfolyam

HATÁROK	FÉLSZIGETEK,SZIGETEK, ÖBLÖK	FELSZÍN, TÁJAK	FOLYÓK, TAVAK
AFRIKA:			
Atlanti-óceán Indiai-óceán Földközi-tenger Vörös-tenger Szezi-csatorna Gibraltári-szoros	Madagaszkár	Atlasz hegység Szahara Szudán Dél-afrikai-magasföld Kongó-medence	Nílus Niger Kongó Zambézi Tanganyika-tó Viktória-tó
AUSZTRÁLIA:			
Indiai-óceán Csendes-óceán	Tasmania	Nagy-Vízválasztó- hegység Ausztrál-alföld Nyugat-ausztrál-tábla	Murray
AMERIKA:			
Bering-szoros Jeges-tenger Atlanti-óceán Csendes-óceán Panama-csatorna	Labrador-félsziget Alaskai-félsziget Kaliforniai-félsziget Florida Grönland Hudson-öböl Mexikói-öböl	Kanadai-ősföld Brazil-felföld Appalache-hegység Pacifikus- hegységrendszer: Sziklás-hegység Andok Mexikói-fennsík Mississippi-alföld Amazonas-medence Paraná-alföld	Mississippi Szent Lőrinc Amazonas Paraná Nagy-tavak
ÁZSIA:			
Jeges-tenger Csendes-óceán Indiai-óceán	Arab-félsziget Hindusztáni-félsziget Indokínai-félsziget Maláj-félsziget Kamcsatka-félsziget Kis-Ázsia Japán-szigetek Indonéz-szigetvilág	Arab-tábla Dekkán-fennsík Dél-kínai-hegyvidék Közép-szibériai-fennsík Urál hegység Tien-san Eurázsiai- hegységrendszer: Kaukázus Pamír Tibet Himalája Csomolungma 8850 m Nyugat-szibériai-alföld Kínai-alföld Hindusztáni-alföld	Ob Jenyiszej Léna Jangce Sárga folyó Gangesz Indus Kaszpi-tenger Bajkál-tó

E U R Ó P A

Határai:

Jeges-tenger, Atlanti-óceán, Földközi-tenger, Fekete-tenger, Kaukázus, Urál-hegység.

Félszigetek: Skandináv-fsz., Pireneusi-fsz., Appennini-fsz., Balkán-fsz.,

Szigetek: Brit-szigetek, Izland, Szicília.

Európa felszínének kialakulása, tájai:

I d ő	Időszak	Jellemző képződmény	Ásványkincsek
Ősidő		ősföldek: Balti-pajzs /Finn-ősföld/	vasérc, nikkelérc
Óidő		Röghegységek: Skandináv-hegység, Urál, Német-középhegység, Francia-középhegység,	feketekőszén, sokféle érc
Középidő		A tenger térhódítása	kősó, kőszén, bauxit, kőolaj, földgáz
Újidő	Harmad-	Fiatal, gyúrt lánchegységek: Eurázsiai-hegységrendszer, Pireneusok, Appenninek, Alpok, Kárpátok, Dinári-hg., Balkán-hg.	barnakőszén, kőolaj, földgáz
Újidő	Negyedidőszak jégkor	Belföldi jégtakaró súroló hatása: sok ezer tó, lepusztult síkságok, morénahalmok, futóhomok, lösz	
	Jelen kor	Mai partvonal, éghajlat és vízrajz kialakulása. Feltöltött síkságok, alföldek.	

Európa éghajlata és természetes növényzete:

Övezet	Öv, Terület	Természetes növényzet	Jellemző területei
Hideg	sarkvidéki állandóan fagyos	moszatok	A Jeges-tenger szigetei
	sarkköri - tundra	mohákból, zuzmókból , törpecserjékből álló tundra	Skandináv-félsziget északi része
Mérsékelt	szubarktikus tajga	fenyőerdő vagy tajga	Kelet-európai-síkság É-i része
	óceáni	lombhullató erdő	Ny-Európa, Norvégia nyugati partja
	nedves kontinentális	lombhullató erdő	Közép-Európa
	száraz kontinentális	füves puszták	Kelet-Európai-síkság
	mediterrán	keménylombú erdők és cserjék	Földközi-tenger partvidéke

Az EURÓPAI UNIÓ

1993-ban lépett életbe. Jelenleg 27 tagállama van. Az áru, a tőke, a munkaerő és szolgáltatás szabadon mozoghat a tagállamok között. Vámmentesen, szabadon kereskedhetnek egymással. 2002-től egységes fizetőeszközt használnak, az eurót. Hazánk 2004-től az unió teljes jogú tagja. Az Unió intézményeinek székhelye: Brüsszel.

AZ ÉGHAJLATOK ÉS A FOLYÓK VÍZJÁRÁSÁNAK JELLEMZÉSE

ÉGHAJLATI ÖVEZET	ÉGHAJLAT	NYÁR	TÉL	CSAPADÉK	FOLYÓK VÍZJÁRÁSA	ELŐFORDULÁSA
TRÓPUSI	Egyenlítői	forró	-----	sok	egyenletes	Kongó-medence, Amazonas-medence
	Szavanna	forró, csapadékos	meleg, száraz	sok	ingadozó	Szudán, Brazília-felföld
	Trópusi sivatagi	forró, száraz	enyhe, száraz	nagyon kevés	időszakos vízfolyás	Szahara
	Trópusi monszun	meleg, csapadékos	meleg, száraz	sok	erősen ingadozó	India
MÉRSÉKELT	Mediterrán	forró, száraz	enyhe, csapadékos	kevés	ingadozó	Földközi-tenger partvidéke
	óceáni	hűvös	enyhe	sok	egyenletes	Nyugat-Európa
	kontinentális	meleg	hideg	kevés	ingadozó	Közép-Európa, Nagy-tavaktól délre
	mérsékelt övi sivatagi	forró, száraz,	hideg, száraz	kevés	időszakos	Góbi-sivatag
	Szubarktikus	rövid, viszonylag meleg	hosszú, hideg	kevés	ingadozó	Kanada nagyobbik része
HIDEG	Sarkkörü, tundra	rövid, hűvös	hosszú, hideg	kevés	ingadozó, nyáron jégmentes	Kanada északi része
	Sarkkörü, állandóan fagyos	-----	zord, kemény	kevés	-----	Grönland
HEGYVIDÉKI		hűvös	hideg	sok	egyenletes, /ingadozó/	Alpok, Himalája, Andok

ÉGHAJLAT, TERMÉSZETES NÖVÉNYZET, MEZŐGAZDASÁG

ÉGHAJLATI ÖVEZET	ÉGHAJLAT	TERMÉSZETES NÖVÉNYZET	HASZNOSÍTÁS, MEZŐGAZDASÁG:	
			Növénytermesztés	Állattenyésztés
TRÓPUSI	Egyenlítői	trópusi esőerdő	ültetvényes gazdálkodás: kávé,kakaó, olajpálma, banán, kókuszpálma, ananász kapás földművelés: köles, manióka	-----
	Szavanna	erdős, cserjés, füves szavanna	földimogyoró, gyapot, cukornád	pásztorkodás: kecske, juh, szarvasmarha
	Trópusi sivatagi	félsivatag, sivatag, oázis	datolyapálma	nomád pásztorkodás: juh,kecske, teve
	Trópusi monszun	dzsungel, monszunerdő	rizs, kaucsuk, kókuszpálma, cukornád, fűszerek, tea	-----
MÉRSÉKELT	Mediterrán	keménylombú erdő, macchia	déligyümölcs, búza olajbogyó,szőlő	juh, kecske,
	Óceáni	lombhullató erdő	roz, burgonya, takarmánynövények, len	szarvasmarha
	Kontinentális	füves puszta, préri, pampa, sztyepp	búza, kukorica, cukorrépa, napraforgó	sertés, baromfi, szarvasmarha
	Mérsékelt övi sivatagi	sivatag, félsivatag	öntözéses oáziskultúra: rizs, gyapot	
	Szubarktikus	fenyőserdő, tajga	fakitermelés	prémes állatok tenyésztése
HIDEG	Sarkkőri, tundra	tundra, moha, zuzmó		rénszarvastenyésztés, vadászat, halászat
	Sarkkőri, állandóan fagyos	moszatok -----	-----	-----
HEGYVIDÉKI		magassági növényövek	erdőgazdálkodás, fakitermelés	szarvasmarha, juh

ORSZÁGOK, FŐVÁROSOK, NAGYVÁROSOK

ORSZÁGOK	FŐVÁROSOK	NAGYVÁROSOK
AFRIKA:		
Dél-afrikai Köztársaság	Pretoria	
Egyiptom	Kairó	
AUSZTRÁLIA		
Ausztrál Államszövetség	Canberra	Sydney Melbourne
AMERIKA:		
Kanada	Ottawa	Toronto Montréal
Amerikai Egyesült Államok	Washington	New York Chicago Houston Atlanta Los Angeles San Francisco
Mexikó	Mexikóváros	
Kuba	Havanna	
Brazília	Brazíliaváros	Rio de Janeiro Sao Paulo
Argentína	Buenos Aires	
ÁZSIA:		
Kína	Peking	Sanghaj Hongkong
India	Újdelhi	Bombay Calcutta
Japán	Tokió	Osaka
Izrael	Jeruzsálem	
EURÓPA:		
ÉSZAK-EURÓPA:		
Norvégia	Osló	
Svédország	Stockholm	
Finnország	Helsinki	
Dánia	Koppenhága	
Izland	Reykjavík	
NYUGAT-EURÓPA:		
Nagy-Britannia	London	Manchester Glasgow
Franciaország	Párizs	Marseille Toulouse Dunkerque
DÉL-EURÓPA:		
Portugália	Lisszabon	
Spanyolország	Madrid	Bilbao Barcelona
Olaszország	Róma	Torino Milánó, Nápoly
Szerbia	Belgrád	
Szlovénia	Ljubljana	
Horvátország	Zágráb	

Bulgária	Szófia	
Görögország	Athén	
Törökország	Ankara	
KÖZÉP-EURÓPA:		
Németország	Berlin	Frankfurt München Hamburg Duisburg
Lengyelország	Varsó	Krakkó Katowice Gdansk
Svájc	Bern	Zürich Genf
Ausztria	Bécs	Graz Linz
Csehország	Prága	Karlovy Vary Plzen
Szlovákia	Pozsony	Kassa Révkomárom
Románia	Bukarest	Ploiesti Kolozsvár Constanta
Magyarország	Budapest	Szeged Győr Pécs Miskolc Debrecen
KELET-EURÓPA		
Ukrajna	Kijev	
Oroszország	Moszkva	